

**Nader onderzoek beschermde soorten
Hallsepad, Brummen**

Colofon

Titel : Nader onderzoek beschermde soorten Hallsepad, Brummen

Projectnummer: .. : 18921

Opdrachtgever ... : Gemeente Brummen
Postbus 5
6970 AA Brummen

Datum : 13 november 2018
Status rapport ... : definitief
Bestand : 18921 - nad ond Hallsepad - def.wpd

Opdrachtnemer .. : De Groene Ruimte BV
Sportstraat 42
6707 GH Wageningen
tel. 0317-423969
dgr@dgr.nl www.dgr.nl

Handtekening voor akkoord directie,
Naam : ir. L.R.G. Gerrits
Handtekening: ... :

Auteursrecht : De auteursrechten van dit rapport rusten bij zowel opdrachtgever als opdrachtnemer, tenzij schriftelijk anders is/wordt overeengekomen. Alleen degenen bij wie het auteursrecht rust zijn gerechtigd het rapport voor eigen gebruik te vermenigvuldigen, te verspreiden of toe te passen, alsook om het ter informatie aan derden openbaar te maken tegen onderling (= zij bij wie het auteursrecht rust) overeengekomen voorwaarden (kosten, citeren, gebruiken, wijzigen etc).

De informatie in dit rapport is deels afkomstig uit de NDFF. Deze informatie mag niet zonder toestemming van BJI2 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar worden gemaakt.

Aansprakelijkheid . : Raadpleging van en eventuele verdere handelingen met/op basis van het door De Groene Ruimte BV geleverde product vallen buiten elke verantwoordelijkheid van opdrachtgever en/of De Groene Ruimte BV.

de groene ruimte
is lid van het
Netwerk Groene Bureaus

Oxfam Novib

de groene ruimte steunt
Oxfam Novib in het mogelijk
maken van microfinanciering

INHOUD

1.	INLEIDING	2
2.	PLANGEBIED EN HANDELING	3
3.	NADER ONDERZOEK KLEINE IJSVOGELVLINDER	5
3.1.	Werkwijze	5
3.2.	Resultaten	5
4.	NADER ONDERZOEK REPTIELEN	6
4.1.	Werkwijze	6
4.2.	Resultaten	7
5.	NADER ONDERZOEK KAMSALAMANDER	8
5.1.	Werkwijze	8
5.2.	Resultaten	8
6.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	10
6.1.	Conclusie Kleine ijsvogelvlinder	10
6.2.	Conclusie reptielen	10
6.3.	Conclusie Kamsalamander	10
6.4.	Aanbevelingen	10
	BRONNEN	12

I. INLEIDING

In opdracht van de gemeente Brummen heeft bureau SAB in juni 2018 een quick scan natuur ingevolge de Wet natuurbescherming (Wnb) uitgevoerd voor het Hallsepad te Brummen. Het betreft een fietspad met daarnaast een onverhard onderhoudspad. De quick scan is uitgevoerd in het kader van de geplande verbreding van ongeveer 500 meter van dit fietspad. Voor de verbreding wordt het fietspad voor het grootste gedeelte verplaatst naar het naastgelegen onderhoudspad.

Uit de quickscan is naar voren gekomen dat vast leefgebied en verblijfplaatsen van Hazelworm, Ringslang, Levendbarende hagedis en Kleine ijsvogelvinder niet op voorhand konden worden uitgesloten. Bij het veldwerk ten behoeve van voorliggend nader onderzoeksrapport is tevens vastgesteld dat vast leefgebied van de Kamsalamander niet kon worden uitgesloten.

Het vernietigen van vast leefgebied van de beschermde Hazelworm, Ringslang, Levendbarende hagedis, Kamsalamander en Kleine ijsvogelvinder is wettelijk verboden (Wnb). Bij de initiatiefnemer ligt de bewijslast om aan te tonen dat door de voorgenomen handeling geen beschermde soorten worden verstoord. Indien verstoring door de beoogde handeling niet kan worden voorkómen, dan kan een ontheffing worden aangevraagd (rechtstreeks bij de provincie of middels de Omgevingsvergunning). Alvorens een ontheffing kan worden aangevraagd, dient vastgesteld te worden welke soorten, aantallen en functies worden verstoord middels een nader onderzoek.

Onderhavige rapportage betreft de resultaten van het nader onderzoek, gericht op de genoemde soorten(groepen). Het onderzoek is door ervaren ecologen van De Groene Ruimte uitgevoerd conform de beschikbare kennisdocumenten en de richtlijnen en eisen uit de soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus en eigen expertise.

In dit rapport worden de werkzaamheden die gepland zijn verder aangeduid als 'de handeling'.

In hoofdstuk 2 worden het plangebied en de handeling beschreven. Vervolgens zijn de werkwijze en resultaten verwoord voor Kleine ijsvogelvinder (hoofdstuk 3), reptielen (hoofdstuk 4) en Kamsalamander (hoofdstuk 5). De aanbevelingen die voortvloeien uit de conclusies zijn weergegeven in hoofdstuk 6.

de groene ruimte

2. PLANGEBIED EN HANDELING

Ligging plangebied

Het plangebied betreft een fietspad, het Hallsepad, in het buitengebied van de gemeente Brummen. Aan de noordkant sluit het fietspad aan op de Knoevenoordstraat. Aan de zuidkant grenst het aan Landgoed Groot Engelenburg. Hier buigt het fietspad af en loopt buiten het plangebied verder naar station Brummen.

Luchtfoto van het plangebied en omgeving. Het te verbreden deel is rood gemarkeerd. Bron: SAB

Plangebied

Het huidige fietspad is verhard en ongeveer 1 meter breed. Samen met het onderhoudspad volgen ze een cultuurhistorische laan. Aan beide zijden van het fietspad is een bomenlaan aanwezig, alsmede aan de westzijde van het onderhoudspad. Het fietspad wordt gescheiden van het onderhoudspad door één van deze drie bomenlanen. Het onderhoudspad is onverhard en voor grote delen overgroeit. Aan zowel de oost- als westzijde van het fiets- en onderhoudspad is een diepe greppel aanwezig. Beide greppels maken onderdeel uit van rabatten in het omliggende bos. De rabatten kenmerken het oude hakhoutbos, dat bestaat uit oude inlandse eiken, Beuken en in mindere mate loofbomen als Ruwe berk en els. Her en der, en met name aan de zuidoostkant, zijn naaldbomen aanwezig.

Handeling

Voor de handeling wordt de huidige verharding verwijderd. De vrijgekomen ruimte wordt teruggegeven aan de natuur. Op het onderhoudspad komt een fietspad dat in beton wordt gestort, met een breedte van 2,5 meter. Om bomen en andere natuurwaarden in te passen en vanwege het recreatieve karakter van het fietspad, krijgt het tracé een organische vorm.

3. NADER ONDERZOEK KLEINE IJSVOGELVLINDER

3.1. Werkwijze

Op 23 juli 2018 is onderzoek gedaan naar het leefgebied van de Kleine ijsvogelvlinder in relatie tot het plangebied. De weersomstandigheden waren goed, met 24°C, zon en weinig wind. Eind juli vliegen de imago's van de vlinders en leggen dan hun eitjes op kamperfoelie. Eitjes en vraatsporen van rupsen zijn dan waar te nemen. Bij het bezoek zijn de kamperfoelies ingemeten en is gezocht naar eitjes en vraatsporen. Tevens is aandacht besteed aan de aanwezigheid van braam, omdat dit een belangrijke voedselbron voor volwassen vlinders vormt.

3.2. Resultaten

Kamperfoelie is uitsluitend aangetroffen aan de westkant van het onderhoudspad, in de bosrand. De planten groeien tussen de op de kaart hieronder aangegeven twee punten. Aan de oostelijke zijde van het fietspad is goed ontwikkeld braamstruweel aanwezig, met name in het zuidelijke deel van het plangebied.

Groeilocaties kamperfoelie tussen de twee markeringen met ster

Op enkele planten zijn vraatsporen van rupsen van de Kleine ijsvogelvlinder aangetroffen, te herkennen aan de typische vorm waarbij het blad vanaf de punt langs de nerven richting de steel wordt kaal gegeten. Ook is een dode jonge rups aangetroffen. Eitjes en imago's zijn niet aangetroffen. Op basis van de resultaten van het onderzoek is vastgesteld dat sprake is van voortplanting van Kleine ijsvogelvlinder tussen de gemarkeerde punten op kaart.

4. NADER ONDERZOEK REPTIELEN

4.1. Werkwijze

In juli zijn 25 reptielenplaatjes uitgelegd en deze zijn in augustus en september vier keer gecontroleerd met een tussentijd van 4 weken tussen het eerste en laatste bezoek (zie onderstaande tabel)¹⁾. Bij het langslopen van de platen zijn ook stukken hout omgekeerd en is gelet op zonnende dieren in bijvoorbeeld structuurovergangen. Voor de Ringslang is alleen potentieel zomerbiotoop zonder broeihopen aanwezig, waardoor het zoeken naar eieren in andere delen van het jaar niet aan de orde is.

Het onderzoek is uitgevoerd door een deskundig ecooloog van De Groene Ruimte, conform de methodes uit de soortinventarisatieprotocollen Ringslang, Hazelworm en Levendbarende hagedis van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2017).

Veldbezoeken Hazelworm

Datum	Weersomstandigheden	Actie	Door
23-07-2018	24°C, weinig wind, helder	Uitleggen platen	ing. M.W. Bokje
30-08-2018	14°C, weinig wind, 5/8 bewolkt	Controle	ing. M.W. Bokje
10-09-2018	16°C, weinig wind, 7/8 bewolkt	Controle	ing. M.W. Bokje
21-09-2018	15°C, matige wind, 7/8 bewolkt	Controle	ing. M.W. Bokje
26-09-2018	13°C, weinig wind, 4/8 bewolkt	Controle en ophalen	ing. M.W. Bokje

Locatie van de plaatjes (gele blokjes); Bron: SAB, bewerking: DGR.

¹⁾ Op 30 augustus 2018 bleken 10 plaatjes weggehaald te zijn. De plaatjes zijn elders teruggevonden en zijn teruggeplaatst. Op 26 september 2018 bleken 3 plaatjes te zijn verdwenen.

4.2. Resultaten

Geen van de soorten is waargenomen tijdens de veldbezoeken. De aanwezigheid van (vast leefgebied van) Hazelworm, Ringslang en Levendbarende hagedis in het plan-gebied kan aan de hand van dit onderzoek worden uitgesloten.

5. NADER ONDERZOEK KAMSALAMANDER

5.1. Werkwijze

Het onderzoek naar Kamsalamander is uitgevoerd conform het Soortinventarisatie-protocol Kamsalamander (Netwerk Groene Bureaus, 2017). Omdat geen water in het plangebied zelf aanwezig is, is geen onderzoek gedaan naar voortplantingswater maar alleen naar landbiotoop (zomer- en winterbiotoop). Daarvoor zijn op en rond het onderhoudspad aanwezige materialen omgekeerd.

Veldbezoeken Kamsalamander

Datum	Actie	Uitvoering
30-08-2018	Keren van materialen	M.W. Bokje
10-10-2018	In kaart brengen leefgebied.	M.W. Bokje

5.2. Resultaten

Bij het veldbezoek van 30 augustus 2018 zijn op het onderhoudspad en in de directe omgeving tientallen stronken, stukken hout en schors gekeerd. Er zijn daarbij geen Kamsalamanders aangetroffen. Bij het keren van reptielenplaatjes op 26 september 2018 is echter een Kamsalamander aangetroffen onder een plaatje (zie kaart onder deze paragraaf). Omdat het eigenlijke onderzoek conform het Soortinventarisatie-protocol Kamsalamander al afgerond was, is besloten een extra onderzoeksrondte uit te voeren waarbij het leefgebied van de Kamsalamander tot op grotere afstand van het plangebied in kaart is gebracht, om zo de relatie van het plangebied tot het leefgebied te bepalen.

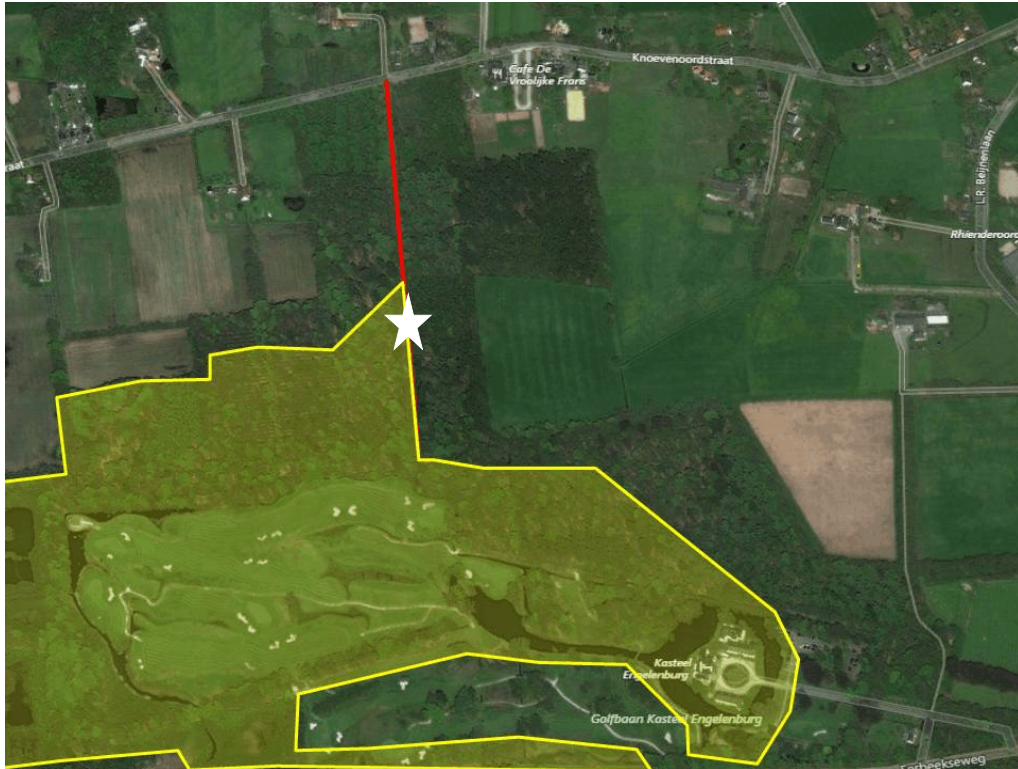
Op 10 oktober 2018 is in een straal van circa 500 meter van het onderhoudspad gezocht naar voortplantingswater en landbiotoop. Op ongeveer 150 meter vanaf de zuidpunt van het plangebied is permanent water aanwezig in een oud trekkerspoor. Het betrof een zeer kleine poel met relatief veel zonlicht, maar met waterminnende vaatplanten als Veenwortel en Mannagras, wat bovendien kenmerkend is voor voortplantingswater van Kamsalamander. Hierin zijn 14 Kamsalamanders aangetroffen. Langs de golfbaan aan de zuidzijde is een sloot aanwezig, die ten tijde van het veldbezoek droog stond. Op de golfbaan zijn bovendien diverse vijvers met permanent water aanwezig.

De zomer van 2018 was lang en zeer droog.²⁾ De rabatten in het bosperceel aan de oostzijde van het plangebied bevatten in andere jaren en in de winterperiode hoogstwaarschijnlijk water, wat te zien was aan de nog vochtige, onbegroeide bodem. Voor de sloten langs de golfbaan geldt hetzelfde, te zien aan begroeiing als Riet, Harig wilgenroosje en Grote kattenstaart. Het vermoeden is dat in jaren met een normale hoeveelheid neerslag, het leefgebied van Kamsalamanders zich verder uitstrekt en een groter oppervlak beslaat. Vanwege de droogte hebben de Kamsalamanders zich teruggetrokken in het overgebleven oppervlaktewater, waaronder het poeltje in het oude trekkerspoor. Waarschijnlijk ligt hier de oorzaak van het niet aantreffen van de Kamsalamander bij het veldbezoek van 30 augustus 2018. Bovendien bleek uit omgevingscheck van 10 oktober 2018 dat het optimale leefgebied met

²⁾ <https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/hydrologische-droogte-zet-door>

veel schuilplaatsen, diepe rabatten en sloten zich verder westelijk van het plangebied bevindt.

Het geel gemarkeerde gebied betreft optimaal leefgebied van Kamsalamander. Daarbuiten is leefgebied suboptimaal met kans op zwervende individuen. De locatie van het aangetroffen individu betreft de witte ster (bron ondergrond: Bingmaps)

6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

6.1. Conclusie Kleine ijsvogelvinder

- Aan de westkant van het onderhoudspad zijn in de bosrand kamperfoelies aangetroffen. Op enkele planten zijn vraatsporen van rupsen aangetroffen, op een plant is een dode jonge rups gevonden.
- Belangrijk foerageergebied van de Kleine ijsvogelvinder (bramen) zijn aan de oostkant van het huidige fietspad aanwezig.
- Verstoring van Kleine ijsvogelvinder wordt voorkomen door de kamperfoelies en de bramen te behouden en ontzien tijdens de werkzaamheden.
- Kamperfoelies die dicht bij het onderhoudspad groeien zijn door de gemeente Brummen ingemeten. Op deze plekken is de vorm van het fietspad aangepast, waardoor groeiplaatsen van kamperfoelies ongemoeid blijven, waardoor de voortplantingsplaatsen gehandhaafd blijven.
- Om te garanderen dat kamperfoelie niet wordt aangetast tijdens het werk dienen de groeiplaatsen worden afgezet met bijvoorbeeld skinetten of ander goed zichtbaar materiaal.

6.2. Conclusie reptielen

- In het plangebied zijn geen exemplaren van Hazelworm, Levendbarende hagedis en Ringslang aangetroffen.
- De voorgenomen ingreep heeft geen effect op de drie soorten. Vervolgstappen zijn niet nodig.

6.3. Conclusie Kamsalamander

- Bij het onderzoek is in het plangebied één individu aangetroffen. Op circa 150 meter afstand van het plangebied zijn nog eens 14 individuen aangetroffen.
- Het plangebied grenst aan vast leefgebied van de Kamsalamander. Het plangebied zelf biedt een beperkte functie als landbiotoop met slechts zeer beperkte schuilmogelijkheden (verblijfplaatsen). Voortplantingswater is niet aanwezig in het plangebied, maar kan in jaren met een hogere hoeveelheid neerslag wel direct grenzend aan het plangebied aanwezig zijn.
- Voor het vernietigen van verblijfplaatsen en vast leefgebied van Kamsalamander is een ontheffing op de Wet natuurbescherming nodig. Deze moet worden aangevraagd bij de Provincie Gelderland.

6.4. Aanbevelingen

Kamsalamander

- Aanbevolen wordt om een vooroverleg met de provincie Gelderland aan te vragen om de noodzaak voor het verkrijgen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming inzake Kamsalamander inzichtelijk te krijgen.
- Ter voorbereiding op het vooroverleg (en een eventuele ontheffingsaanvraag) dient een natuurtoets te worden opgesteld. Hierin staat nauwkeurig omschreven wat de effecten zijn op Kamsalamander en het functioneel leefgebied van de soort.
- Indien een ontheffingsaanvraag aan de orde is en bestaand leefgebied opgewaarderd dient te worden, is het een mogelijkheid om op geschikte locaties meer

schuilmogelijkheden te creëren.

Overige aanbevelingen

- De groeiplaatsen van kamperfoelie dienen voorafgaande aan het werk te worden afgezet met linten of skinetten, zodat deze niet onbedoeld alsnog beschadigd worden bij de werkzaamheden.
- Het is wettelijk verboden broedgevallen van alle vogels te verstoren. Aanbevolen wordt broedgevallen te voorkómen door struiken en bomen waar nodig op te snoeien buiten het broedseizoen. Let op! De aanwezige kamperfoelie mag nooit opgesnoeid of verwijderd worden omdat dit deel uitmaakt van het leefgebied van de beschermde Kleine ijsvogelvinder.
- Altijd dient rekening te worden gehouden met de wettelijke verplichting tot zorgvuldig handelen. Zorgvuldig handelen geldt voor zowel beschermde als niet-beschermde soorten. Hieraan kan invulling worden gegeven door in één richting te werken en de bomen te beschermen.
- Geadviseerd wordt om een ecologisch werkprotocol op te stellen, waarin op uitvoeringsniveau is opgenomen welke ecologische maatregelen (inclusief de voorwaarden uit een eventuele ontheffing) tijdens de handeling genomen dienen te worden, uitgezet in de tijd en de fasering van de handeling. In een dergelijk ecologisch werkprotocol is opgenomen op welke wijze rekening wordt gehouden met aanwezige diersoorten, waaronder Kamsalamander. Ook wordt aangegeven hoe invulling wordt gegeven aan het handhaven van de aanwezige kamperfoelie en verplichting tot zorgvuldig handelen.

BRONNEN

Ministerie van Economische Zaken, 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen (vanuit de Wet natuurbescherming).

Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen', 2017.
Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017).

SAB, 2018. Quick scan natuur, Brummen, Hallsepad. In opdracht van gemeente Brummen.

Wet natuurbescherming zoals inwerking is getreden per januari 2017.

<https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/hydrologische-droogte-zet-door> (30 oktober 2018)

www.ndff.nl